

V Bruseli 25. novembra 2024
(OR. en)

15569/24

SOC 832
EMPL 583
GENDER 251
ECOFIN 1363
EDUC 437

POZNÁMKA

Od:	Predsedníctvo
Komu:	Výbor stálych predstaviteľov/Rada
Predmet:	Komplexné riešenia demografických výziev: podpora rodičov a uvoľnenie nevyužitého potenciálu mladších a starších generácií – <i>diskusia o smerovaní</i>

Delegáciám v prílohe zasielame orientačnú poznámku, ktorú vypracovalo predsedníctvo na účely diskusie o smerovaní na uvedenú tému na zasadnutí Rady EPSCO 2. decembra 2024.

**Komplexné riešenia demografických výziev:
podpora rodičov a uvoľnenie
nevyužitého potenciálu mladších a starších generácií**

diskusia o smerovaní

Demografické zmeny výrazným spôsobom vplývajú na spoločnosť a ľudský kapitál Európskej únie. Majú vplyv na naše hospodárstva ako také, ako aj na našu územnú a sociálnu súdržnosť. Populácia Európy starne a čoskoro sa začne zmenšovať. Do roku 2050 by mal byť podiel EÚ na svetovej populácii nižší ako 5 %. Tieto demografické trendy môžu významne ovplyvniť dlhodobú konkurencieschopnosť EÚ. Ak by pretrvávali, mohli by zhoršiť nedostatok na trhu práce a vytvoriť tlak na štátne rozpočty a systémy sociálneho zabezpečenia. Tieto trendy vyvolávajú nielen obavy o udržateľnosť, ale zároveň výrazne postihujú produktivitu.

Demografické zmeny sú do veľkej miery ovplyvnené individuálnymi rozhodnutiami. Hlavným cieľom únijských a vnútroštátnych politík by preto mala byť podpora jednotlivcov pri napĺňaní ich ambícií okrem iného v osobnej kariére a rodinnom živote.

Podpora rodičov pri súčasných naliehavých demografických výzvach

Vzhľadom na uvedené výzvy by sa mal klásť osobitný dôraz na posilnenie komplexnej podpory rodičov, aby sa vytvorilo prostredie viac naklonené rodinám, ktoré by zvládlo sociálno-ekonomický dosah starnutia a klesajúcej pôrodnosti. Takéto prostredie by malo zohľadňovať výhody lepšej rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom a rodovej rovnosti tým, že sa v ňom obom rodičom, ženám aj mužom, umožní vykonávať platenú prácu. V politikách by sa mali preskúmať a posilniť opatrenia, ako je posilnenie primerane odmenenej a flexibilnej rodičovskej dovolenky vrátane otcovskej dovolenky, ako aj cenovo dostupnej, prístupnej a vysokokvalitnej starostlivosti o deti a dlhodobej starostlivosti a opatrenia uľahčujúce prístup k cenovo dostupnému, dôstojnému a udržateľnému bývaniu.

V rámci podpory jednotlivcov a rodičov v úsilí o zosúladienie pracovného a súkromného života je nevyhnutné zvážiť „prístup na základe potrieb“, čo znamená flexibilný a prispôsobivý rámec, ktorý prioritizuje a zohľadňuje rôzne osobné a pracovné potreby pracovníkov a zároveň podporuje rovnocennú deľbu opatrovateľských povinností medzi ženami a mužmi a zosúladienie pracovných a opatrovateľských povinností. Takýto prístup vyzdvihuje dôležitosť pochopenia a uspokojenia osobitných potrieb jednotlivcov v záujme zvýšenia kvality ich života. Zahŕňa posúdenie a zohľadnenie osobitných pomerov občanov EÚ, ako sú rodinné povinnosti a životné plány vrátane výchovy detí a ciele profesijného rozvoja, ako aj podporu rodovej rovnosti. Rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom rodičov môžu výrazne zlepšiť flexibilné formy organizácie práce, ktoré im tiež umožnia aktívne pôsobiť na trhu práce a lepšie zvládať rodinu a prácu. Musí to byť spojené s cenovo dostupnými, prístupnými a vysokokvalitnými službami vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, ako aj dlhodobej starostlivosti.

Ďalším dôležitým aspektom je rodová rovnosť. V rámci podpory rodičov a rodín je nevyhnutné presadzovať rovnocenný podiel žien a mužov na plnení opatrovateľských a domácich povinností, ako aj posilňovať politiky na pracovisku, ktoré reagujú na individuálne potreby a okolnosti žien a mužov, ktorí vychovávajú malé deti, čo im umožní naplňovať ich ambície. Zároveň to zabráni predčasnému odchodu osôb s opatrovateľskými povinnosťami z trhu práce.

Okrem rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom je pre vytvorenie prostredia nakloneného rodinám mimoriadne dôležitá aj dostupnosť cenovo dostupného a dôstojného bývania a prístup k nemu. Takéto bývanie prispieva k pocitu bezpečia a poskytuje základ pre založenie rodiny. Dosiahnuť tento cieľ sa dá napríklad pomocou dobre cielených dotácií na bývanie, najmä v nenávratnom formáte, v kombinácii so štrukturálnymi opatreniami na zabezpečenie ponuky a dostupnosti cenovo dostupného, dôstojného a udržateľného bývania.

Pri riešení otázky demografických zmien z pohľadu ich hlavných príčin a prispôsobenia sa novej realite má zásadnú úlohu finančná stabilita rodín. Lepšiu finančnú situáciu jednotlivcov pri nástupe do platenej práce zabezpečia dobre koncipované systémy daní a dávok. Prídavky na deti sú tiež spôsobom, ako podporiť zakladanie rodín a prekonať finančné prekážky pri plnení individuálnych životných plánov.

Napĺňať ambície, pokiaľ ide o deti a dosahovanie pracovných cieľov, umožnia rodičom opatrenia zamerané na podporu rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom na základe potrieb, na presadzovanie rodovej rovnosti, podporu prístupu k cenovo dostupnému bývaniu, ako aj zabezpečenie finančnej stability a ekonomickej nezávislosti rodín. Odstraňovaním finančných a sociálnych prekážok chcú takéto politiky v členských štátoch EÚ podporiť hospodársky rast, zmierniť ekonomické tlaky na rodičov a vytvoriť stabilné podmienky na výchovu detí.

Uvoľnenie nevyužitého potenciálu mladších a starších generácií

Pri zvládaní súčasných naliehavých demografických výziev sa dajú využiť aj kvality mladších aj starších generácií. Ako sa zdôrazňuje v súbore demografických nástrojov, využitie potenciálu mladších a starších skupín pre trh práce bolo a bude jedným z najúčinnějších opatrení na zmiernenie vplyvu demografických zmien. Zároveň je tu čoraz väčšia potreba prekonať rozdielnu generačnú realitu a podporovať dobrovoľnú spoluprácu, ktorá uľahčí rodičom ich opatrovateľské povinnosti.

Je tu tiež potreba využívať zručnosti a potenciál mladších aj starších ľudí s dôrazom na vzdelávanie, rekvalifikáciu a flexibilné možnosti zamestnania s cieľom prispôbiť sa demografickej realite a posilniť odolnosť hospodárstva a medzigeneračnú solidaritu v celej EÚ. Mladšie generácie môžu priniesť nové perspektívy, pomôcť s technickými zručnosťami a pri učení detí, čím rodičia získajú čas, aby sa mohli sústrediť na svoje roly. Zmierniť každodennú záťaž rodičov a ponúknuť im praktickú a emocionálnu úľavu by mohli programy, ktoré okrem osobného a profesijného rozvoja umožňujú mladým dospelým dobrovoľne sa spojiť s rodinami, ktoré potrebujú doučovanie, starostlivosť o deti alebo mentorstvo.

Staršia generácia môže byť zas veľkým prínosom pre mladé rodiny vďaka svojim bohatým životným skúsenostiam. Zavedením medzigeneračných iniciatív a činností, ako sú vzdelávacie a inštruktážne programy, dobrovoľnícke siete alebo flexibilná starostlivosť dôchodcov na čiastočný úväzok, a to aj na dobrovoľnom základe, možno starším dospelým umožniť zapojiť sa do života mladých rodín v úlohe mentorov, pomocníkov a opatrovateľov. Môže to nielen obohatiť rodinný život, ale tiež umožniť osamelým starším dospelým, aby sa cítili užitoční.

Všetky tieto opatrenia a úsilie môžu spoločne vytvoriť podpornú komunitu založenú na medzigeneračnom dialógu a solidarite, kde k súdržnej spoločnosti prispieva potenciál každej generácie a kde sa o váhu rodičovstva delí vo vzájomný prospech.

Vzhľadom na uvedené sa ministri vyzývajú, aby prediskutovali tieto orientačné otázky:

- *Ako môžeme mladým ľuďom pomôcť pri napĺňaní ich ambícií, pokiaľ ide o ich osobný profesijný rozvoj a založenie rodiny?*
- *Aké opatrenia môžu ďalej podporiť rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom rodičov založenú na potrebách, a to najmä pokiaľ ide o rodičov s malými deťmi?*
- *Ako môže medzigeneračná solidarita, ako aj uvoľnenie nevyužitého potenciálu mladých a starších generácií prispieť k rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom rodičov v kontexte demografických zmien?*